

Digitale nieuwsbrief van de R.K. Sint Willibrorduskerk te Utrecht

KERST 2011 nr. IX

Deze digitale nieuwsbrief wordt uitgegeven door het apostolaat van de R.K. Sint Willibrorduskerk te Utrecht.

Postadres

Ovidiuslaan 1
3584 AW UTRECHT

Adres kerkgebouw

Minrebroederstraat 21
3512 GS UTRECHT

Contactgegevens

Tel. 030 - 231 3217 (bij geen gehoor
s.v.p. antwoordapparaat inspreken)
Fax: 030 - 230 0898

info@sintwillibrordkerk.nl

Bank gegevens

Bankrekening 11.51.80.699
t.n.v. Sint Willibrord Apostolaat
Ten behoeve van:

- ✓ Donaties aan het Apostolaat
- ✓ Misintenties
- ✓ Et cetera

Website: <http://www.sintwillibrorduskerk.nl>

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	02
Pater Amandus Korse overleden	03
Kerstmis	04
Kerstagenda 2011	05
Ambrosiaanse Hoogmis	06
Verdiepingsavonden in 2012	07
Bisdombedevaart Lourdes 2012	07
De Krijtberg in Amsterdam	08
Liturgische agenda	12
Concertagenda	12

© 2011 Sint Willibrord Apostolaat Utrecht.

Voorwoord

Geachte belangstellenden van onze Sint Willibrorduskerk.

Hierbij hebben wij het genoegen om u onze negende digitale nieuwsbrief toe te zenden.

Allereerst heeft ons op zondag 11 december jl. het droeve nieuws bereikt dat pater Amandus Korse op 101-jarige leeftijd in de Heer is ontslapen. Vanwege dit zeer recentelijke nieuws, beperken wij ons hier tot een beknopt artikel, en zullen in de eerstvolgende editie een uitgebreider 'In Memoriam' schrijven.

Vlak voor het ter perse gaan van dit Kerstnummer bereikte ons het bericht dat mgr. Luc de Maere (55) op 18 december jl. is overleden. Mgr. De Maere (kerkjurist, erekapelaan van de paus en lid van het algemeen bestuur van de Vereniging voor Latijnse Liturgie) was geen onbekende in de Sint Willibrordkerk: hij heeft er de Latijnse Hoogmis in de afgelopen twee jaar meerdere malen gecelebreerd. Wij komen er in het Paasnummer op terug.

Uiteraard besteden wij hier aandacht aan Kerstmis. Het lijkt zo vanzelfsprekend: Kerstmis op 25 en 26 december, maar speciaal voor dit Kerstnummer publiceren wij een artikel van pastoor Van Hout (*1949-†2009), waarin hij onder meer schrijft: *"... dat de Kerstnacht ons die frisse blik mag terugschenken"*.

Wij kijken ook vooruit naar het nieuwe jaar 2012, met o.a. op zondag 8 januari a.s. een heuse Ambrosiaanse Hoogmis in onze kerk; het programma Verdiepingsavonden op elke éérste zondag van de maand, en ook een aankondiging van de bedevaartsreis in 2012 naar Lourdes, georganiseerd door de Utrechtse Binnenstadparochies en het Aartsbisdom Utrecht.

En verder natuurlijk onze vaste rubrieken zoals u dat van ons gewend bent.

Hebt u familieleden, kennissen of vrienden die ook belangstelling hebben voor onze nieuwsbrief?

Mailt u dan het e-mail adres van de desbetreffende mensen naar info@sintwillibrorduskerk.nl zodat we ook aan hen deze nieuwsbrief kunnen toezenden.

Wij wensen u van harte een zalig Kerstfeest en een gezegend Nieuwjaar toe.

Het redactieteam

NB De Kerstafbeelding helemaal bovenaan is een detail van een glas-in-loodraam van onze eigen Sint Willibrordkerk, gemaakt door Wim van Woerkom.

(In totaal heeft deze kunstenaar maar liefst tien ramen rondom de Kapel en pater Winand Cour (binnenplaats) gemaakt!)

Pater Amandus Korse overleden

In zijn slaap is op zondagavond 11 december jl. pater Amandus Korse OFM overleden. Hij had juist de leeftijd van 101 jaar bereikt.

Op 7 September 1929 nam hij het ordekleed aan van de Franciscanen, waarbij hij als patroonheilige de naam Amandus verkoos. Hij werd tot priester gewijd op 7 Maart 1937.

Woensdag 7 Maart 2007 vierde de pater (op 96-jarige leeftijd) zijn 70-jarig priester jubileum.

In datzelfde jaar 2007 celebreeerde de pater de Hoogmis op Tweede Paasdag in de Sint Willibrordkerk.

Weinigen is het gegeven zolang in dienst van Onze Heer werkzaam te mogen zijn geweest!

De uitvaart van pater Amandus was op zaterdag 17 december om 14 uur in de kapel van Mariëngaerde, Mgr. Aengentlaan 3, 2361 GB Warmond.

Kerstmis

Ten geleide: *Reeds drie priesters, die onze Sint-Willibrordkerk gediend hebben, zijn niet meer zichtbaar onder ons: pater Winand Kotte (1922-2006), pastoor drs. A.P.S. van Hout (1949-2009) en de onlangs overleden pater Amandus Korse (1910-2011). Nee, deze drie Godsmannen zijn niet meer tastbaar onder ons, maar wel in het woord. Zij leven verder in onze collectieve gedachten en in de woorden die ze in gedrukte vorm tot ons kunnen spreken.*

U zult in de toekomst – naast artikelen van onze dienstdoende priesters – zo nu en dan ook teksten aantreffen van deze drie overleden priesters. Pastoor drs. A.P.S. (Noud) van Hout is één van hen. Pastoor Van Hout was bestuurslid en van 2005-2009 ondervoorzitter van de Vereniging voor Latijnse Liturgie, In het laatste jaar van zijn leven was hij als priester verbonden aan onze kerk.

Hieronder treft u de kerstgedachte aan, die pastoor Noud van Hout eerder schreef voor Bulletin nr. 93 (december 2006) - pag. 115 van de Vereniging voor Latijnse Liturgie.

* * *

Vrede op aarde aan de mensen in wie Hij welbehagen heeft. De engelen geven ons de kerstwens in de mond. Wij zijn allen mensen in wie God welbehagen heeft. Het kwaad is nooit zo ver in ons doorgedrongen, dat wij het beeld en gelijkenis van God in ons niet meer zouden dragen.

Onze vrijheid is niet helemaal ten prooi gevallen aan het kwaad. "Niet dat wij het kunnen stellen zonder Gods genade of zonder het kruis van Christus, maar zelfs in de zwakste mens blijft er een spoor van de scheppende hand van God waaruit hij is gekomen" (Kard. Danneels). Dat blijkt heel concreet uit het feit dat er in ieder van ons een verlangen leeft om een goed mens te zijn. Alleen is het vaak verborgen, ondergesneeuwd door koppigheid, door egoïsme en eigenbelang.

Door Kerstmis worden wij uitgenodigd om vooral oog te hebben voor het goede in onszelf en in anderen. Het goede dat aanwezig is in een hele rij van natuurlijke deugden: Eerlijkheid en rechtvaardigheid, trouw, solidariteit met armen, zorg voor zieken en mindervaliden, onomkoopbaarheid, eerbied voor alle leven.

Wij allen zijn "mensen in wie God welbehagen heeft" omdat wij geschapen zijn naar zijn beeld en gelijkenis en dus sporen en vonken van het goddelijk leven in ons dragen. De kerstnacht mag voor ons een "kuur van blijdschap" zijn, die ons leidt naar een cultuur van het leven, zoals paus Johannes Paulus II dat graag zei.

De kerstnacht mag ons die frisse blik terugschenken, waardoor wij het goede zien in iedere mens, vooral ook in de mensen die ons dagelijks nabij zijn. God is mens geworden in Jezus de Heer, omdat mensen zoveel krachten en mogelijkheden ten goede in zich dragen, omdat zij het uiteindelijk waard zijn om bemind te worden door niemand minder dan God zelf.

God gelooft in ons mensen, Hij houdt van ons. Daarom is Hij mens geworden, heeft Hij ons leven willen delen, heeft Hij ons leven zelfs opgewaardeerd. En daarom mogen en kunnen wij concreet blijven geloven in iedere mens rondom ons. God is mens geworden om ons meer mens te maken voor de anderen, zodat er vrede mag zijn in ons en in al onze relaties.

Ook wij allen zijn door het doopsel kinderen van God geworden. Laten wij dan ook meer mens worden door als kinderen van God te leven.

drs. A.P.S. van Hout pr. (*1949 - †2009)

Kerstagenda 2011

Zaterdag 24 december: Heilige Kerstavond

22.45 uur: Kerk open

23.15 uur: Samenzang met het St. Willibrordkoor: kerstliederen en motetten

Zondag 25 december: Hoogfeest v. Kerstmis: Geboorte v.d. Heer

00.00 uur: Plechtige Latijnse Nachtmis: celebrant: pastoor J.A.H.L. Swijnenberg

St. Willibrordkoor: ♪ 'Messe de Minuit pour Noël' van M. A. Charpentier
 ♪ de wisselende gregoriaanse gezangen van dit Hoogfeest

10.30 uur: Plechtige Latijnse Dagmis: celebrant: pastoor J.A.H.L. Swijnenberg

St. Willibrordkoor: ♪ 'Messe de Minuit pour Noël' van M. A. Charpentier
 ♪ de wisselende gregoriaanse gezangen van dit Hoogfeest

16.45 uur: Latijns Rozenkransgebed in de St. Willibrordkapel

17.30 uur: Gelezen Tridentijnse H. Mis: celebrant: rector G.M.J. van der Vegt

Maandag 26 december: 2e Kerstdag: Feest van de H. Stefanus

10.30 uur: Latijnse Hoogmis: celebrant: pastoor Swijnenberg. Gregoriaans

Dinsdag t/m donderdag: 27 t/m 29 december 2011

09.00 uur: Latijnse Heilige Mis in de St. Willibrordkapel

Vrijdag 30 december 2011: Feest van de H. Familie

10.30 uur: Latijnse Hoogmis: celebrant: pastoor Swijnenberg. Gregoriaans

Zondag 1 januari 2012: G.R.: Hoogfeest van de H. Maria, Moeder van God B.R.: Octaafdag van Christus' Geboorte

10.30 uur: Latijnse Hoogmis: celebrant: pastoor Swijnenberg. Gregoriaans

16.45 uur: Latijns Rozenkransgebed in de St. Willibrordkapel

17.30 uur: Tridentijnse Hoogmis: celebrant: rector G.M.J. van der Vegt

♪ Gregoriaanse schola o.l.v. Arnoud Heerings. Biechtgelegenheid

Ambrosiaanse Hoogmis voor Driekoningen

Op zondag 8 januari 2012, het feest van de Openbaring des Heren, zal de Hoogmis om 10.30 uur gecelebreerd en gezongen worden volgens de zgn. Ambrosiaanse ritus, dat wil zeggen: de oeroude en tot op heden bestaande ritus van Milaan.

Celebrant is de Z.E. Heer drs. M. Claes; de zang wordt verzorgd door het Gregoriaans Koor Utrecht o.l.v. Anthony Zielhorst.

Sinds de tijd van Karel de Grote verspreidde zich door Europa de Romeinse liturgie met haar eigen en karakteristieke muziek: het Gregoriaans. Vele lokale liturgische tradities verdwenen daardoor.

Alleen Milaan handhaaft tot op de dag van vandaag haar eigen, zgn. Ambrosiaanse liturgie, met een opvallende, aan het Gregoriaans weliswaar verwante, maar toch duidelijk daarvan onderscheiden muziek: het Ambrosiaans.

Enkele verschillen met het Gregoriaans vallen direct op: het expressieve gebruik van het door het Gregoriaans nauwlettend vermeden interval si-fa (diabolus in musica), de verbluffend uitgesponnen melodieën, en de soms lyrische, haast barokke teksten. Deze trekken herinneren aan de sterke oosterse invloed waaraan de Ambrosiaanse liturgie heeft blootgestaan. Tegelijkertijd zijn ook invloeden van andere Westerse liturgieën aanwijsbaar.

In ieder geval geeft de Milanese of Ambrosiaanse liturgie ons een beeld van een niet-Romeinse liturgie, waarvan er vroeger vele geweest moeten zijn. Iets van haar ouderdom blijkt uit de voorbeden, waar het gebed wordt gevraagd voor dwangarbeiders "in metallis", terwijl in het Romeinse rijk de dwangarbeid in de mijnen al in A.D. 230 werd afgeschaft.

De drie Wijzen genoten in Milaan bijzondere verering en hun liturgie is zeer karakteristiek. De invloed van het Oosten, waar het feest van Epifanie van oudsher meer een ideeënfeest was, is in de thematiek van de Ambrosiaanse gezangen duidelijk nauwijsbaar. Misschien nog het meest in het laatste gezang, het Transitorium, waar de drie epifanieën van Christus (bij de aanbidding der Koningen, bij de doop in de Jordaan en op de bruiloft in Kana) blijmoedig in één triomfantelijk tafereel worden ondergebracht.

Het zijn dergelijke momenten die aan de Ambrosiaanse liturgie een geheel eigen kleur verlenen.

Verdiepingsavonden in 2012

Iedere 1e zondag van de maand van 19.00 – 20.00 uur

Programma: januari t/m augustus 2012

Bezoekers van de Tridentijnse Hoogmis verdiepen een keer per maand op zondagavond, van 19.00 uur t/m 20.00 uur, hun geloof in de pater Winand Cour.

Per keer zal een spreker een korte lezing of presentatie houden over een religieus, cultuurhistorisch, filosofisch of politiek onderwerp in gelovig perspectief.

Hierna volgt een samenspraak. Alle deelnemers respecteren elkaars invalshoeken.

Het doel is niet om anderen te overtuigen, maar het delen van kennis en inspiratie

om zo te groeien als gelovige en lid van de gemeenschap. Henk Scholte (ceremoniarius TR) is gesprekleider.

Heeft u interesse, vragen of wilt u zich aanmelden? Mail dan Mariëlle Vis: mariellevis@hotmail.com

Programma: (zie pagina hieronder)

Datum	Onderwerp	Toelichting	Spreker
08-01	Liturgie	Waar gaat het om in de liturgie.	Pastor O. Swijnenberg
05-02	De rol van de muziek (en in het bijzonder het gregoriaans) in de liturgie.	Met bijzondere aandacht voor het Concilie van Trente, het motu proprio van paus Pius x en het Tweede Vaticaans Concilie	Arnoud Heerings
04-03	Paus Adrianus	Inspiratie voor nu (?)	Pim Walenkamp
01-04	Eindelijk thuis	Geestelijke reis n.a.v. een schilderij van Rembrandt. Beschreven door Henri Nouwen.	Mariëlle Vis
06-05	Lourdes	Beleving van een bedevaart.	Rob Deutz
03-06	Kerkklokken	Hoe de kerkklokken in de liturgie zijn beland.	Henk Scholte
01-07	Het Laatste Avondmaal	Jezus' Laatste Avondmaal en nu. Een nadere beschouwing.	Marco van de Wetering

Bisdombedevaart Lourdes 2012

Onze aartsbisschop roept ons op tot deelname aan de Bisdombedevaart naar Lourdes in 2012 (28 april tot 5 mei). Deze uitnodiging geldt natuurlijk ook allen die kerken in de Willibrordus.

Als voorbereiding is er op 4 november om 19.00 uur een Mariavesper gehouden in de Sint Catharina Kathedraal met als agens (zo heet de hoofdcelebrant) mgr. Woorts. Aansluitend was er in de pastorie op de Nieuwe Gracht een informatieavond over deze bedevaart die een vervolg is op de succesvolle bisdombedevaart van 2009, toen ruim 1000 mensen vanuit het bisdom meereisden. Vicaris R. Cornelissen is de hoofdaalmoezenier, de heer B. Lokate is de coördinator van de reis. “Een bedevaart biedt de kans om elkaar beter te leren kennen. Door met elkaar op pad te gaan, ontstaan er dwarsverbanden tussen mensen en kerklocaties binnen één grote nieuwe parochie. Maar ook de band tussen de parochies en het bisdom worden versterkt, zo hebben we in 2009 gemerkt”, aldus Vicaris Cornelissen.

Pastor Swijnenberg is verantwoordelijk voor de pastorale begeleiding van de groep uit de Willibrord, de Catharina Kathedraal en de Augustinus. We hopen vanuit onze kerk met een grote groep te kunnen aansluiten.

Komt u ook? Voor vragen kunt u contact opnemen met Katja van Leerdam 06-42164188 of Thea Bijlsma 06-46616572

Pastor O. Swijnenberg

De Krijtberg in Amsterdam: alsof je in de Willibrorduskerk zit ... of toch niet?

Eén van Amsterdams bekendste katholieke kerken is de Sint-Franciscus Xaveriuskerk, in de volksmond bekend als de ‘Krijtbergkerk’. In 1654 kocht de jezuïet pater Laurentius in Amsterdam drie huizen, gelegen aan de Singel.

Pater Laurentius vestigde in het grootste huis, ‘De Crytbergh’ genaamd, een rooms-katholieke schuilkerk. De schuilkerk bestaat niet meer, maar op die plaats aan de Singel is de huidige neogotische kerk uitgegroeid tot een centrum van traditionele Latijnse liturgie, met nog steeds paters Jezuiëten als zielzorgers.

Onze eigen Sint-Willibrorduskerk is de landelijke hoofdkerk van de Vereniging voor Latijnse Liturgie, maar de Krijtbergkerk doet daar niet voor onder. Een bijzondere overeenkomst tussen beide kerken is dat ze allebei rond 1970-1980 door lekeninitiatief gered zijn van de door de resp. bisdommen beoogde afbraak.

Iedere zondag zijn er in de Krijtbergkerk meerdere eucharistievieringen, geheel of gedeeltelijk in het Latijn, met gregoriaanse of meerstemmige zang.

Wie deze kerk uit 1881-1883, binnenloopt zal zich stellig in onze eigen Sint-Willibrordkerk wanen, zowel liturgisch als op het kunstzinnige vlak... of toch niet?

Woekeren

Verwonderlijk is de overeenkomst met onze eigen kerk niet. De Krijtberg is ongeveer vijf jaar jonger dan de Utrechtse Willibrordkerk, maar ontworpen door dezelfde architect, Alfred Tepe (1840-1920). Beide kerken moest Tepe bouwen op een ‘moeilijk terrein’: geen ruimte voor brede zijbeuken, machtige dwarspanden en grote torens. De twee zo verschillende bouwterreinen dicteerden het ontstaan van twee zeer onalledaagse kerken: onze Utrechtse Willibrordkerk en de in dit artikel besproken Krijtbergkerk in Amsterdam.

Bij de Willibrorduskerk in Utrecht is het kerkschip bijna evenwijdig aan de straat gepland, zover mogelijk naar achteren geschoven en keurig georiënteerd. Voor dit schip bevindt zich de ingang, dwars op de straat en een sacrale ruimte (vanaf 1939 de Willibrorduskapel) evenwijdig aan de straat, waarbij ingang en kapel samen een pandhof omsluiten dat nu als pater Winand Cour dienst doet.

Bij de Amsterdamse zusterkerk lag het allemaal nog veel moeilijker. Het stuk grond waarop de Krijtbergkerk moest komen, grensde alleen met de zeer korte oostzijde aan een straat, de ‘Singel’. De andere zijden waren geheel ingesloten door de naastgelegen gebouwen. Het was onmogelijk om op het smalle terrein het koor aan de Singel te projecteren, met een hoofdingang ernaast. De kerk moest als het ware als een brood in de oven worden geschoven, met het koor gericht op het zuidwesten. Aan de Singel-kant kon de kerk slechts 16.80 meter breed worden, maar het 52 meter diepe bouwterrein liep wat breder uit, zodat de architect achterin, bij het koor, wat meer ruimte had. Het kerkschip is nu als volgt opgebouwd: de middenbeuk van het schip is zo breed mogelijk gehouden en de beide zijbeuken hebben een breedte die alleen berekend is op processies en niet op zitplaatsen. Achterin verbreedt de kerk zich tot een compact dwarspand om vervolgens breed uit te waaieren tot een indrukwekkend koor met zijkapellen. Aan de Singel zie je het profiel van het brede middenschip voluit, met vensters verdeeld over maar liefst drie lagen. De belendende smalle zijbeuken zijn ieder beëindigd met een vijftig meter hoge traptoren, waarin luidklokken zijn opgehangen. En zo steekt deze Krijtberg-kerk met een machtig tweetoren-front trots boven de omringende bebouwing uit.

Links naast de kerk bevindt zich de pastorie uit 1835 en daarachter de sacristie die tegelijk met de huidige kerk op het terrein van de oude schuilkerk werd opgetrokken.

Bijzondere lichtval

Ondanks dat de beide zijbeuken waren ingesloten door de belendende huizen, werden in de buitenmuren toch ramen aangebracht. Tepe plande – uniek voor een neogotische kerk! – tegen de buitenmuren van zijbeuken op de halve hoogte galerijen met zitplaatsen dwars op de richting van de banken in het middenschip. Zowel onder de galerijen als erachter plaatste hij een rij gotische ramen. Uniek: de Krijtbergkerk heeft dus aan iedere zijde drie rijen kerkraden boven elkaar: twee in de zijbeuken en één rij hoog in de middenbeuk. Dat zie je terug in de lagen van de voorgevel aan de Singel.

Mij is in Nederland slechts één andere neogotische katholieke kerk bekend met galerijen, de aan de Kalverstraat gelegen kerk ‘De Papegaai’, die echter een ingrijpend verbouwde schuilkerk is, een ‘casco’ met neogotisch jasje en decoratie.

Het interieur van de Krijtberg-kerk gezien naar het priesterkoor. In het kerkschip vooraan vallen de grote open nissen op, tussen de kolommen van de zijbeuken en de ramen in de middenbeuk.

Deze nissen bevatten galerijen met zitplaatsen, iets dat verder bijna uitsluitend in protestantse kerken voorkomt. (foto: Van Leer, uitgegeven door de kerk H. Franciscus Xaverius te Amsterdam).

Met de middenbeuk ging architect Tepe volop de hoogte in, meer dan dertig meter. In deze middenbeuk plaatste hij bovenin grote gotische vensters die ruim licht toelieten. Het dwarspand en het diepe priesterkoor met zeer ruime zijkapellen werd ook voorzien van grote ramen.

En dit geheel van ramen, zo merkwaardig over de kerk verdeeld, verklaart de bijzondere sfeer van het interieur: je komt vanaf de Singel in de kerk door nauwe, donkere ingangen. In het middenschip gekomen overspoelt het licht de kerkganger vanuit een grote hoogte. Naarmate je richting priesterkoor loopt, wordt die zee van licht almaar indrukwekkender. Doordat de kerk niet is georiënteerd, valt het licht tijdens ochtend- en avondmissen totaal anders dan bij gelijktijdige vieringen in de wel georiënteerde Utrechtse Willibrorduskerk.

Tepe en Cuypers

Een groot verschil tussen de Willibrordkerk en de Krijtberg is het aandeel van verschillende kunststromingen. In het Aartsbisdom Utrecht kreeg architect Pierre Cuypers (1827-1921) met zijn kunstatelier Cuypers-Stolzenberg weinig voet aan de grond, behalve in Groningen en Friesland. In de Utrechtse Willibrordkerk zijn alle kunstenaars, die eind 19e eeuw de kerk liturgisch hebben aangekleed afkomstig uit één 'school': het Sint-Bernulphusgilde' en niemand uit het atelier Cuypers-Stolzenberg.

Amsterdam daarentegen was het territorium van Pierre Cuypers (1827-1921). De Krijtberg is de enige kerk die Tepe in Amsterdam heeft gebouwd. Het interieur van deze kerk was voor een belangrijk deel het werk van kunstenaars van het Sint-Bernulphusgilde en dan vooral van de familie Mengelberg. Maar in de Krijtberg vinden we ook veel werken van andere kunstenaars, waaronder enkele stukken van Pierre Cuypers, o.m. het Jozef-altaar, de biechtstoelen en de preekstoel.

Wilhelm Mengelberg (1837-1919) vervaardigde onder meer het imposante hoofdaltaar, de triomfbalk, het Maria-altaar, kruiswegstaties en een Pietà. Ook enkele zandstenen beelden zijn uit Mengelbergs atelier afkomstig, o.m. die van de H. Ignatius van Loyola en H. Franciscus Xaverius.

In de kerk hangen vier roodkoperen kroonluchters. Die werden vervaardigd door de Utrechtse edelsmid Albert Kniep (1844-1923), die voor onze Willibrordkerk het hek van de doopkapel smeedde. Deze vier lichtkronen dateren uit 1906, het jaar waarin elektrische verlichting in de Krijtbergkerk werd aangebracht. De eerste twintig jaar had men gasverlichting.

De gebrandschilderde ramen in de Krijtberg zijn niet overwegend van één kunststroming zoals in de Utrechtse kerk. De ramen in de transepten werden nog ontworpen door het Bernulphusgilde-lid Otto Mengelberg (1867-1924; zoon van Wilhelm). De glazenier Frans Nicolas (telg uit een beroemd Limburgs glazeniersgeslacht, †1894) schiep ramen in de Mariakapel en de Jozefkapel. De kunstenaar Willem Mengelberg (1897-1969, kleinzoon van Wilhelm en dus van na het Bernulphusgilde) maakte de gebrandschilderde ramen in het koor, die door hun afwijkende stijl en kleurgebruik nogal opvallen.

In 1939 is in de Utrechtse Sint-Willibrorduskerk de Willibrordkapel ingericht door kunstenaars van die tijd. De inrichting daarvan sloot echter goed aan bij de authentieke stijl van de hoofdkerk. Bovendien is de kapel in de kerk zelf niet zichtbaar.

Anders is dat bij de Krijtbergkerk. Die 'oogt' authentiek, maar het scherpe oog neemt grote verschillen waar. Er is in latere tijdvakken het nodige veranderd. In de kruising van het koor en het dwarspand werd een nieuw presbyterium aangelegd met daarop een extra altaar dat geschikt is voor vieringen volgens de Novus Ordo versus populum. Diep in het oude priesterkoor bleef het oude hoofdaltaar met het rijke ciborium gewoon op zijn plaats. De polychromie van wanden en kolommen is totaal anders dan die van onze kerk. Verder zijn in de middenbeuk van de Krijtbergkerk later spreuken aangebracht met Nederlandstalige teksten.

Roothaan

De Krijtbergkerk is een jezuïetenkerk. De afbeeldingen van personen, die een rol speelden in de geschiedenis van de Jezuïetenorde, zijn dan ook overheersend. Daartussen staat in de linkerbijbeuk (vanaf de ingang gezien), direct voor het dwarspand en links van de biechtstoel aldaar, iets heel bijzonders: een buste van pater Jan Philipp Roothaan S.J. met daarin diens hart. De in Amsterdam geboren jezuïet Roothaan (1785-1853) wordt wel gezien als de tweede stichter van de Jezuïeten, de 'tweede Loyola'. In de 18e eeuw verbood de paus de Jezuïeten. De orde overleefde in Rusland onder bescherming van tsarina Catharina de Grote. Roothaan verbleef ook in Rusland, vanaf zijn intrede in 1804 totdat de Jezuïeten in 1820 ook in Rusland werden uitgewezen. Ze hadden intussen in 1814 van paus Pius VII toch de pauselijke goedkeuring herkregen. In 1829 werd Roothaan gekozen tot de 21e generaal-overste van de jezuïeten. Hij beijverde zich tot aan zijn dood in 1853 zeer voor het herstel en verdere uitbouw van zijn orde. De schrijn werd geschonken door het 'Pater Roothaan Genootschap', en ontworpen en uitgevoerd door Pim Wever in 2008.

Pater Roothaan schreef in 1837 aan zijn broer Albert o.m.: "Onze dierbare kerk de Krijtberg, waaraan zoveel herinneringen mij binden". Roothaan was misdienaar geweest in de Franciscus Xaveriuskerk. Wie dit leest begrijpt waarom juist deze kerk een relik van pater Roothaan behoorde te hebben. Het lichaam van pater Roothaan ligt begraven in Rome. Zijn zaligverklaringsproces loopt nog steeds.

Of toch niet? ...

De Krijtberg heeft op het oog zeer grote overeenkomst met de Willibrorduskerk: ze is nog rijziger dan haar Utrechtse evenknie; de aankleding óógt min of meer hetzelfde. De trouwe bezoeker van onze Sint-Willibrorduskerk kan zich ook hier 'thuis' voelen en toch zich ook weer 'uit' voelen in een totaal ander gebouw. Want de opbouw van de Krijtberg is fundamenteel verschillend, bepaald door de moeilijke vorm van het

bouwterrein, door het meewerken van kunstenaars uit meerdere kunststromingen en door de vele veranderingen in latere tijdvakken.

De H. Franciscus Xaveriuskerk, de 'Krijtberg', is zeker een mis waard met daarna een uitgebreide bezichtiging aan de hand van gidsen en ansichtkaarten die bij de ingang verkrijgbaar zijn.

Een fish-eye opname van het rijzige interieur, gezien naar de ingang. Duidelijk is te zien hoe de zijbeuken zijn opgebouwd: in twee verdiepingen met ramen boven en onder de galerijen. (foto Monique Raassen)

Hans van Heijningen

Liturgische agenda

Elke zondag:

- **10:30 uur** Latijnse Hoogmis (Novus Ordo Missae) met gregoriaanse zang en meerstemmig Latijn
- **16:45 uur** Latijns Rozenkransgebed in de Kapel
- **17:30 uur** Tridentijnse Hoogmis met gregoriaanse zang

Elke maandag t/m vrijdag:

- **09:00 uur** Latijnse H. Mis in de Kapel.

Voor de meest actuele gegevens: <http://www.sintwillibrorduskerk.nl/liturgie>

Concertagenda

Elke zondag om 14:00 uur:

- Concert voor orgel en/of vocaal ensemble

Let op: er zijn vaak ook op andere dagen concerten in de kerk.

Voor het meest actuele overzicht: <http://www.sintwillibrorduskerk.nl/concerten>